

حسابداری بخش عمومی

نویسندگان:

دکتر پروین سعیدی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتدا

رضا جعفری

مدرس دانشگاه و عضو انجمن حسابداران خبره ایران

ماریه حسینی

دانشجوی دکتری حسابداری و مدرس دانشگاه

سرشناسه	: سعیدی، پرویز
عنوان و نام پدیدآور	: حسابداری بخش عمومی / نویسنده: پرویز سعیدی، رضا جعفری، ماریه حسینی
مشخصات نشر	: تهران، نگاه دانش، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۲۸۸ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۴۲-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: قیفا
موضوع	: حسابداری
موضوع	: Accounting
شناسه افزوده	: سعیدی، پرویز
شناسه افزوده	: جعفری، رضا
شناسه افزوده	: حسینی، ماریه
رده بندی کنگره	: HF ۵۶۵۵
رده بندی دیویی	: ۶۵۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۵۷۵۹۲

خرید الکترونیکی کتاب‌های نگاه دانش

www.negahedanesh.com

نگار کتاب‌های نگاه دانش

[Telegram.me/negahedaneshstore](https://t.me/negahedaneshstore)

انتشارات نگاه دانش

نام کتاب:	حسابداری بخش عمومی
مؤلفین:	دکتر پرویز سعیدی - رضا جعفری - ماریه حسینی
ناشر:	نگاه دانش
حروف چینی و صفحه‌آرایی:	هما مرادی
طراح جلد:	نگاه دانش
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۸
تیراژ:	۴۰۰ جلد
قیمت:	۴۰,۰۰۰ تومان
لیتوگرافی / چاپ / صحافی:	کاری گرافیک / رسام / چاوش
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۴۲-۰

توجه: کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است و هیچ‌کس حقیقی و حقوقی حق چاپ و برداشت تمام یا قسمتی از اثر را به صورت چاپ، فتوکپی، جزو، و حتی دست‌نویس ندارد و متخلفین به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرد.

انتشارات نگاه دانش؛ انقلاب - ف ۱۲ هورودین - ساختمان ناشران پلاک ۲۷۱ - طبقه ۲ - واحد ۴

تلفن: ۶۶۹۵۴۸۹۲ - تلفکس: ۶۶۴۸۴۱۵۴

پیشگفتار

حسابداری بخش عمومی مجموعه‌ای متشکل از مفاهیم، مفروضات، استانداردها، رویه‌ها و دستورالعمل‌های حسابداری به منظور شناسایی، اندازه‌گیری و گزارشگری رویدادهای مالی واحدهای گزارشگر می‌باشد. عبارت دیگر سیستمی است که بر عملیات مالی و محاسباتی وزارتخانه‌ها و کلیه واحدهای گزارشگر (دستگاه‌های اجرایی) مانند وصول درآمد و انجام هزینه و اداره امور مالی، نگهداری و تنظیم حساب و چگونگی ارائه صورت حساب‌ها و گزارشات مالی دستگاه‌های ذیربط می‌پردازد و در این راستا از ابزارهای قانونی و هدایتی مانند (قانون محاسبات عمومی، اصول و مبانی نظری و استانداردهای حسابداری بخش عمومی، اصول و روش‌های متداول حسابداری در این بخش و سایر قوانین مرتبط در حوزه عملیاتی ...) جهت ارائه عملکرد مالی دولت بهره می‌برد. با وجود سیستم حسابداری بخش عمومی کارآمد می‌توان شاهد وضعیت بهتری از نظام پاسخگویی مالی دولت و شفافیت گزارشگری در این حوزه بود.

تهیه گزارشات مالی مناسب نیاز به سیستم مناسب حسابداری دارد. بدین منظور با توجه به تغییرات اساسی نظام بودجه‌ریزی کشور با رهنمودها و دستورالعمل‌های ابلاغی صندوق بین‌المللی پول که در واقع بودجه شکل خلاصه شده‌ای از چگونگی برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و کنترل روند مالی دولت است. سیستم حسابداری بخش عمومی باید طوری هماهنگ با نظام بودجه‌ریزی ارتباط برقرار کند که بتواند تلفظ پاسخگویی مالی دولت به ملت را بصورت شفاف ارائه نماید.

بر این اساس دانش‌پژوهان امروز سبایلی لازم است با اصول و موازین و تکنیک‌های متداول این رشته بالاخص حسابداری بخش عمومی آشنا شوند تا بتوانند دولت را به منظور ارائه وظایف خود از طریق این سیستم یاری رسانند. نویسندگان کتاب امیدوارند که بتوانند خوانندگان را در خصوص نظام حسابداری بخش عمومی در تئوری و عمل آگاه نمایند، همچنین کوشش شده است تا مطالب کتاب به صورتی آراسته شده بدین منظور در پایان هر فصل مثال‌های متعدد همراه با مسائل ارائه شده است.

مطالب این کتاب در **چهارده فصل** تنظیم شده که شامل موارد زیر است:

- **در فصل اول:** به کلیات حسابداری بخش عمومی شامل تعاریف، افتخارات، خصوصیات و کارکردها، مقایسه حسابداری دولتی با حسابداری بازرگانی، اهمیت بودجه و ... پرداخته شده است.
- **در فصل دوم:** مفاهیم نظری و استانداردهای حسابداری بخش عمومی مورد بحث قرار می‌گیرد. همچنین در این فصل به گزارشگری مالی بخش عمومی، عناصر صورت‌های مالی، استانداردهای حسابداری بخش عمومی پرداخته شده است.
- **در فصل سوم:** با توجه به اهمیت مبانی حسابداری به تشریح دقیق آنها پرداخته شده و در این فصل مقایسه این مبانی با یکدیگر انجام شده است.
- **در فصل چهارم:** آشنایی با تهیه و تنظیم صورت‌های مالی اساسی بخش عمومی، اجزای مجموعه کامل صورت‌های مالی و اهداف صورت‌های مالی انجام شده است.
- **در فصل پنجم:** انواع طبقه‌بندی حساب‌های بخش عمومی و تشریح ساختار و طبقات حساب و حساب‌های کل، معین، تفصیل مورد بحث قرار می‌گیرد.
- **در فصل ششم:** به عملیات حسابداری اعتبارات هزینه‌ای پرداخته شده و مواردی چون تعریف اهم موارد مربوط به عملیات حسابداری اعتبارات هزینه‌ای، عملیات حسابداری، انواع سرفصل حساب‌ها بیان شده و در پایان فصل نحوه بستن حساب‌ها ارائه شده است.
- **در فصل هفتم:** به حسابداری وجوه سپرده، انواع سپرده و نحوه سیستم حسابداری سپرده پرداخته شده و در پایان فصل نحوه بستن حساب سپرده بیان شده است.

- **در فصل هشتم:** به آشنایی با تعاریف مهم مربوط به حقوق و مزایا طبق قانون مدیریت خدمات کشوری، عملیات حسابداری و نحوه بستن حساب‌های حقوق و مزایا می‌پردازد.

- **در فصل نهم:** به دلیل اینکه بخش عمده‌ای از منابع مالی دولت صرف اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌شود و اهمیت این موضوع در منابع و مصارف این اقلام در بودجه کل کشور، و همچنین قوانین و مقررات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، مراحل اجرایی طرح‌ها، آشنایی با صورت وضعیت پیمانکاران و نحوه کسورات قانونی بیان شده و در پایان فصل به بستن حساب‌های موقت و دائم می‌پردازد.

- **در فصل دهم:** به حسابداری مطالبات تایید شده پیمانکاران به عنوان ضمانتنامه وجه‌الضمان پرداخته شده است.

- **در فصل یازدهم:** به آشنایی با اوراق مشارکت، عملیات حسابداری آن از جمله شامل میزان فروش اوراق مشارکت انتشار یافته، واریز منابع حاصل از فروش آن به حساب خزانه، دریافت وجوه حاصل از فروش از خزانه، شناسایی سود تضمین شده تحقق یافته در پایان سال مالی، تسویه بدهی‌های واحد گزارشگر از طریق واگذاری آن به اشخاص ذینفع، بازپرداخت سود تضمین شده اصل اوراق مشارکت می‌پردازد.

- **در فصل دوازدهم:** به تعاریف اصطلاحات کاربردی مرتبط با اسناد خزانه اسلامی (اسناد خزانه اسلامی، حفظ قدرت خرید، بدهی مسجل و ...) و عملیات حسابداری آن می‌پردازد.

- **در فصل سیزدهم:** به عملیات حسابداری خانه‌های سازمانی پرداخته شده است.

- **در فصل چهاردهم:** در قالب یک مثال جامع به نحوه تهیه و تنظیم صورت تغییرات در وضعیت مالی، گردش حساب تغییرات در ارزش خالص، صورت وضعیت مالی در انتهای فصل، بستن حساب‌ها در پایان سال مالی، بستن حساب‌های مالی موقت، بستن حساب‌های مالی دائمی بستن حساب‌های بودجه‌ای، افتتاح حساب‌های مالی، افتتاح حساب‌های بودجه‌ای می‌پردازد.

در پایان مراتب سپاسگزاری و تشکر خود را بحضور استاد محترم حسابداری، صاحب‌نظران، کارکنان حسابداری بخش عمومی دولتی و واحدهای گزارشگر، متخصصان مالی و دانشجویان عزیز تقدیم می‌داریم و امیدواریم با راهنمایی‌های عالمانه و خردمندانه ما را یاری دهند تا از اظهار نظر ارزنده آنان بهره‌مند گردیم.

نویسندگان

تابستان ۱۳۹۸

فصل ۱. آشنایی با کلیات حسابداری بخش عمومی

۱۱	مقدمه
۱۲	تعریف حسابداری
۱۲	تعریف حسابداری بخش عمومی
۱۳	۱. شناسایی
۱۳	۲. اندازه گیری
۱۳	۳. ثبت
۱۳	۴. طبقه بندی
۱۳	۵. تاجخیص
۱۳	۶. گزارشات رویدادهای مالی و احوای گزارشگر
۱۴	اهداف اصلی نظام حسابداری بخش عمده
۱۵	مسئولیت پاسخگویی در بخش عمومی
۱۶	استفاده کنندگان اصلی گزارشگری حسابداری بخش عمده
۱۶	۱. شهروندان
۱۷	۲. شوراها
۱۷	۳. مجلس شورای اسلامی
۱۸	۴. رهبر
۱۸	۵. مقامات اجرایی
۱۹	فوائد خصوصیات و کاربرد حسابداری بخش عمومی
۲۰	تفاوت های بخش دولتی با بخش خصوصی
۲۰	۱. انگیزه و هدف تأسیس
۲۰	۲. مالکیت
۲۰	۳. منابع مالی مورد نیاز
۲۰	۴. ارتباط هزینه و درآمد
۲۱	۵. کسب درآمد اجباری
۲۱	مراحل حجم هزینه در دستگاههای اجرایی
۲۱	تعریف مراحل خرج (هزینه)
۲۴	فرونی مصارف بر منابع بودجهای
۲۴	فرونی منابع بر مصارف بودجهای
۲۵	مفهوم بودجه ریزی عملیاتی
۲۶	فوتین نظام مالی کشور
۲۸	نواح و احوای گزارشگر دولتی در ایران
۲۸	سیستم اندازه گیری عملکرد موثر در سامان های بخش عمومی
۳۱	خودارایی

فصل ۲. آشنایی با مفاهیم نظری و استانداردهای حسابداری بخش عمومی

۳۵	۱. مفاهیم نظری در حسابداری بخش عمومی
۳۵	۱-۱. اهداف گزارشگری مالی
۳۶	۱-۲. واحد گزارشگر
۳۶	۱-۳. عناصر صورت های مالی
۳۸	۱-۴. ویژگی های کیفی اطلاعات مندرج در گزارشگری مالی با مقاصد عمومی
۳۹	۲. جزئیات نظری استانداردهای حسابداری دولتی
۴۰	۲-۱. استانداردهای حسابداری بخش عمومی
۴۱	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۱: نحوه ارائه صورت های مالی
۴۱	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۲: نحوه ارائه اطلاعات بودجهای در صورت های مالی
۴۱	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۳: درآمد حاصل از عملیات غیر مبادله ای (مالیات و انتقالات)
۴۲	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۴: درآمدهای حاصل از عملیات مبادله ای
۴۲	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۵: دارایی های ثابت
۴۲	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۶: موجودی ها
۴۲	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۷: دارایی های نامشهود
۴۳	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۸: ذخایر، بهیهای احتمالی و دارایی های احتمالی
۴۳	استانداردهای حسابداری بخش عمومی شماره ۹: حسابداری مخارج تأمین مالی
۴۳	استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۱۰: رویه های حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری و اشتباهات
۴۳	استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۱۱: افشای اطلاعات اشخاص وابسته
۴۴	استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۱۲: مزایای بازنشستگی کارکنان
۴۵	استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۱۳: آثار تغییر در نرخ تبدیل ارز

۴۵	استاندارد حسابداری بخش عمومی شماره ۱۴: رویدادهای پس از تاریخ گزارشگری
۴۶	رویه‌های مورد عمل در حسابداری بخش عمومی
۴۶	دستورالعمل‌های حسابداری بخش عمومی
۴۷	نظام حسابداری بخش عمومی
۴۷	استانداردهای حسابرسی دولتی
۴۸	حسابرسی بخش عمومی در ایران
۴۸	تئوری‌های مورد استفاده در بخش عمومی
۴۹	انواع تئوری مربوط به حقوق صاحبان سهام
۵۲	خودآزمایی

فصل ۳. مبنای حسابداری

۵۷	تعریف و تبیین مفاهیم مبنای حسابداری
۵۷	مقدمه
۵۷	تعریف مبنای حسابداری
۵۷	لوح مبنای حسابداری بخش عمومی
۵۸	۱. مبنای نقدی کامل
۵۸	۲. مبنای تعهدی کامل
۵۸	۳. مبنای نیمه تعهدی
۵۹	۴. مبنای تعهدی تعدیل شده
۶۰	۵. مبنای نقدی تعدیل شده
۶۵	مقایسه مبنای مختلف حسابداری درآمد
۶۶	خودآزمایی
۶۶	مسائل فصل

فصل ۴. آشنایی با تهیه و تنظیم صورت‌های مالی اساسی بخش عمومی

۷۱	تعریف و تبیین اجزای صورت‌های مالی
۷۱	۱. صورت وضعیت مالی
۷۲	۲. صورت تغییرات در وضعیت مالی
۷۴	۳. گردش حساب تغییرات در ارزش خالص
۷۴	۴. صورت مقایسه بودجه و عملکرد
۷۶	۵. یادداشت‌های توضیحی
۷۶	۶. صورت جریان وجوه نقد
۷۷	مختصات صورت‌های مالی
۷۷	اهداف صورت‌های مالی
۷۹	خودآزمایی

فصل ۵. آشنایی با انواع طبقه‌بندی حساب‌های بخش عمومی

۸۳	ساختار حساب‌ها
۸۳	۱. حساب‌های اصلی
۸۳	۲. حساب‌های تفصیلی
۸۳	کنینگ حساب‌ها
۸۳	۱. طبقه حساب‌ها
۸۴	۲. حساب‌های کل
۸۴	۳. حساب‌های معین
۸۴	۴. حساب‌های تفصیلی
۸۶	عوامل هزینه و مراکز هزینه
۸۶	تذکر برخی نکات مهم
۸۹	خودآزمایی

فصل ۶. عملیات حسابداری اعتبارات هزینه‌ای

۹۳	مقدمه
۹۴	تعریف مورد مربوط به عملیات حسابداری اعتبارات هزینه‌ای
۹۴	تعریف اعتبارات هزینه‌ای (وجه جاری)
۹۴	تعریف بودجه
۹۴	ابلاغ بودجه
۹۴	موافقتنامه
۹۵	اعتبار مصوب
۹۵	تخصیص اعتبار
۹۵	تنخواه‌گردان حسابداری
۹۵	تنخواه‌گردان پرداخت
۹۶	ذیحساب
۹۶	عامل ذیحساب

۹۷		مآلات بر ارزش افزوده
۹۷		استاد و آخواهی
۹۷		حساب انتظامی
۹۸		ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان
۹۸		پیش پرداخت
۹۸		ضمانتنامه پیش پرداخت
۹۹		علی الحساب
۹۹		استرداد کسور حسن انجام کار
۹۹		عملیات حسابداری اعتبارات هزینه‌ای
۱۱۵		بستن حساب‌ها در پایان سال مالی
۱۲۰		افتاح حساب‌ها در ابتدای سال مالی
۱۱۹		خودزایی
۱۴۰		مسئله فصل

فصل ۷. حسابداری وجوه سپرده

۱۱۹		مقدمه
۱۱۹		تعریف
۱۴۹		تعریف سپرده و انواع آن
۱۵۰		معاملات دولتی
۱۵۰		سپرده حسن انجام کار (معادله)
۱۵۰		سپرده قضائی و عادی
۱۵۱		مقررات حسابداری وجوه سپرده
۱۵۱		حساب‌های وجوه سپرده
۱۵۴		مثال‌های مربوط به حساب‌های وجوه سپرده
۱۶۰		خودزایی
۱۶۱		مسئله فصل

فصل ۸. آشنایی با حسابداری حقوق و مزایا بخش عمومی

۱۶۷		مقدمه
۱۶۹		حساب‌های حقوق و مزایای واحد گزارشگر
۱۷۲		مثال‌های مربوط به حقوق و مزایا
۱۷۵		خودزایی
۱۷۶		مسئله فصل

فصل ۹. عملیات حسابداری اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

۱۱۹		مقدمه
۱۱۹		مصارف بودجه عمومی دولت
۱۸۰		دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۸۰		دارایی‌های مالی
۱۸۰		طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۸۱		طبقه‌بندی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۸۲		۱. طرح عمرانی انتفاعی
۱۸۲		۲. طرح عمرانی غیر انتفاعی
۱۸۲		۳. طرح عمرانی مطالعاتی
۱۸۴		صورت وضعیت
۱۸۴		عملیات حسابداری اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۹۲		بستن حساب‌ها در پایان سال مالی
۱۹۶		افتاح حساب‌ها در ابتدای سال مالی
۱۹۸		مثال‌های مربوط به عملیات حسابداری اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۲۰۱		ملف‌گیری حساب‌های معین
۲۰۳		الف) تهیه صورت‌های مالی واحد گزارشگر قرضوس
۲۰۴		بستن حساب‌ها در پایان سال مالی
۲۱۶		خودزایی
۲۱۷		مسئله فصل

فصل ۱۰. حسابداری مطالبات تأیید شده پیمانکاران به عنوان ضمانتنامه وجه‌الضمان...

۳۳۷		مقدمه
۳۳۷		تعریف و تبیین اصطلاحات کاربردی
۳۳۸		حساب‌های مطالبات تأیید شده پیمانکاران به عنوان ضمانتنامه وجه‌الضمان
۳۴۰		مثال‌های مربوط به حسابداری مطالبات تأیید شده پیمانکاران به عنوان ضمانتنامه وجه‌الضمان
۳۴۳		خودزایی
۳۴۳		مسئله فصل

فصل ۱۱. حسابداری اوراق مشارکت

۲۳۵	مقدمه
۲۳۵	تعاریف و تبیین اصطلاحات کاربردی فصل یازدهم
۲۳۵	اوراق مشارکت
۲۳۶	بانک عامل
۲۳۶	حسابداری مربوط به اوراق مشارکت
۲۴۰	واحد گزارشگر دریافت‌کننده مبلغ حاصل از واگذاری اوراق مشارکت
۲۴۰	لایحه کل مدیریت بدهی‌ها و تعهدات عمومی دولت
۲۴۱	مثال‌های مربوط به حسابداری اوراق مشارکت
۲۴۷	خودآزمایی
۲۴۸	مسائل فصل

فصل ۱۲. حسابداری اسناد خزانه اسلامی

۲۵۱	مقدمه
۲۵۲	تعاریف و تبیین اصطلاحات کاربردی مرتبط با اسناد خزانه اسلامی
۲۵۴	حسابداری اسناد خزانه
۲۵۴	واحد گزارشگر واگذارکننده اسناد خزانه اسلامی
۲۵۹	وزارت امور اقتصاد و دارایی - مرکز مدیریت بدهی‌ها و دارایی‌های مالی عمومی
۲۵۹	مثال‌های مربوط به حسابداری اسناد خزانه اسلامی
۲۶۳	خودآزمایی
۲۶۴	مسائل فصل

فصل ۱۳. حسابداری نانه‌های سازمانی

۲۶۷	حسابداری خفیه‌های سازمانی
۲۶۸	مثال حسابداری خفیه‌های سازمانی
۲۶۹	خودآزمایی
۲۶۹	مسائل فصل

فصل ۱۴. مثال جامع از صورت‌های مالی و عملیات بستن و افتتاح حساب‌ها

۲۷۳	مقدمه
۲۷۳	تعاریف و تبیین اصطلاحات کاربردی
۲۷۴	مثال جامع از صورت‌های مالی و عملیات بستن و افتتاح حساب‌ها
۲۷۴	الف) تهیه تراز عملیات حساب‌ها
۲۷۵	ب) تهیه صورت‌های مالی
۲۷۶	پ) بستن حساب‌ها در پایان سال مالی
۲۷۷	دفتر سال ۱۳۹۷ واحد گزارشگر نمونه
۲۸۲	مثال دیگر از صورت‌های مالی و عملیات بستن و افتتاح حساب‌ها
۲۸۳	الف) ثبت‌های اصلاحی مربوط به بستن حساب تنخواه‌گردان پرداخت
۲۸۵	ب) بستن حساب‌ها در پایان سال مالی
۲۸۵	دفتر سال ۱۳۹۸ واحد گزارشگر
۲۸۵	ج) افتتاح حساب‌ها به تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱
۲۸۶	مسائل فصل
۲۸۷	منابع فارسی و انگلیسی